

som tudi edini slovenski otrok iz Maribora! In kako bi jih lahko bilo 20 in več! Naši pevci se kopljejo v morju, midva s Padre Sokolom pa sediva na hladni verandi, pije čaj z mlekom in kujeva narčre za bodoče leto. Ravno kar se je poslovil od mene. Celica je mirna, prepodila sva vse zloglasne komarje in bela, nepretrda samostanska postelja vabi. Treba je vstati ob 5. uri, kajti »Petka« odjadra iz Gruža že ob 7. uri.

Na Hvaru,

10. julija zvečer.

To je bila nebeška vožnja. Kapitan »Petke«, parobroda Dubrovačke paroplovitve, nam je izročil ladijo, kakor svoj dom. Razprostrli smo se na krovu, kakor na domačem travniku. Gruž je mineval, še se je videl robec Padre Sokola, še roke pozdravljajočih nas Gružanov in Dubrovničanov, pesem naša je šla po morju in izginil je za nami, zapuščajoč samo nezbrisani spomin, stoletni, ponosni Dubrovnik, Na Korčuli godba, narodna družstva, učiteljstvo, pevci, pozdravi, vino, pecivo, skratka: polurni praznik, ki ga v sanjah nismo pričakovali. Zapisali smo si Korčulane v srce in bodo nam vesel, jasen spomin. Zamogli smo jim dati za njihovo gostoljubnost le našo pesem, krepke, rodoljubne besede in topel objem.

Isti sprejem v Veliki. Kako so ti ljudje dobri! In kako drugače gleda sedaj naša mladina, naš bodoči učiteljski naraščaj na naše dalmatinske brate! Duše so se razmahnile, srca se odprla, oči se zbištrile. Sedaj sodimo in ljubimo sami!

Na Hvaru nas še v temni noči pozdravlja narod, govori rojak g. Potočnik, a mi smo trudni, oči se zapirajo, glave klonijo k snu. Rekli so, da dospemo v Split že zvečer, a višji, pomorsko-štrajkovni razlogi drže nas do jutra na Hvaru. Med tem nas pa na Splitski obali čaka narod, čakajo iz glumskega kongresa vračajoči se operni pevci-Slovinci. Pa prijadra Salona, ki je pozneje odplula iz Dubrovnika, kot mi, a jo vodi vojna mornarica, in zaori »Vasovalec«, pa »Živelci Slovinci«, »živel Adamič«, a glas »Adamiča« nema, dodje sa Petkom iz krova Salone popari vso obal. In vendar sem brzojavil iz Dubrovnika, da pridemo s »Petko«! Toda negotove pomorske plovbene razmere v tem času štrajka so zmešale vse načrte, vse račune, vse pojme. Mi pa tačas sedimo na Hvaru.

Split,

13. julija.

V Dubrovniški agenciji Jadranske plovitve so mi rekli, da 13. t. m., to je danes odpluje Salona iz Splita v Bakar. Na to zatrdilo šele sem se s svojim zborom podal v Split. Od tu smo se hoteli odpeljati danes jutraj z železnico v Šibenik, prirediti tam koncert in zvečer počakati Salone, ki se tu ustavi za pol ure. Ako bi pa Salona ne bilo, preostala bi nam pot iz Šibenika preko Knina po Steinbeisovi železnici do Prijedora, Sunje, Zagreba itd., ali preko Knina peš čez 50 km do Gračaca in od tam z železnico na Ogušn. Dve progi, katere bi brčkone strašno drago plačali z zdravjem, časom in v katerih sredini bi brčkone ostali brez denarja, kajti šla nam je že trda. Prekorajčili smo dobo našega potovanja vsled negotovih plovitvenih razmer že za tri do štiri dni in izdatke smo že iz Dubrovnika pokrivali z dohodki koncertov. Če bi nam ti ničesar ne nesli, ne vem kako bi se prejedli do doma.

Prijadrali smo ob 6. zj. 11. julija v Split.

Niti roke ni na obali. ki bi se nam dvignila v pozdrav. Kdo je mogel vedeti, da pridemo navse zgodaj? Čakali so nas ponoči. Vlekli smo se s svojo prtljago kakor ameriški izseljenci v mesto. Pozdravljen, starina Dioklecijan! Ubrali smo jo na vrt gledališke restavracije, čitali med potom na hišnih oglih, da privedemo danes koncert in srce se nam je olajšalo. Zdi se, da je »Guslar« vse uredil. Samo nikogar ni, ki bi nas sprejel. Na vrtu gledališke restavracije je razpoložila mladina svoje trudne kosti, jaz pa in naš blaginjak začela sva begati za ljudmi po mestu. Zgodaj je, vse še spi. A med tem je prinesla sreča tajnika pevškega dr. »Guslar«, g. Marjanovića in še nekaj drugih prijateljev in stvar se je takoj zasukala. Fantje so plegli prostore v zavetišču F. S., dekleta pa so dobile ležišča, pripravljena že za Sokolski zlet, v osnovni šoli na Plinovi ulici. Vse v redu. Po kratkem oddihu si je mladina pod vodstvom članov F. S., Orjuna in gospodov slovenske kolonije ogledala častitljivo mesto, se šla kopat, mi drugi pa smo uredili vse potrebno za koncert, obiskali ljubezne rodoljube g. dr. Lavša, Smolčiča, župana dr. Tartaglijo, pokr. namestnika dr. Metličiča itd. Povsodi pa nas je potrla vest, da Salona »brčkone« ne pri-

de več, kajti prikaz vojnega ministrstva zahteva izkrcanje vojne mornarice iz privatnih parobrodov. Pripominjam, da se je to po našem prihodu v Bakar tudi zgodilo, in smo se mi takorekoč ujeli za rep.

Kaj sedaj? Po iskrenem prizadevanju ravnatelja zadr. gosp. banke gosp. Smolčiča bi za najhujši slučaj dobili »Anunciato«, motojedrnjačo, ki bi nas naložena s kamenjem, prepeljala pod vodstvom kapitana g. Kozulića do Sušaka in to brezplačno. A to je ladjica, čez katero pljuske vsak večji valček, ki se ustavi v slučaju slabega vremena po več dni za vsakim ogrom, ki ima za ležišče samo kamenje. Kako se prehraniti, ako bi nas slabo vreme zadržalo pet, deset dni? Sreča naša je hotela, da je šel ta kelih trpljenja mimo nas.

Včeraj smo imeli na vrtu gled. restavracije svoj drugi koncert. Na mojo prošnjo je radevolje sodeloval pri koncertu g. J. Rijavec, beogradski operni nevec na katerega gredo Splitski kot muhe na med, ter znameniti kvartet Jugosl. solistov, gg. Rijavec, Turinski, Ertel in Tucaković. Privabili so toliko ljudi, da nam je zmanjkalo vstopnic in prostora. Moralni in materialni uspeh nad vse pričakovanje. Bili smo iz vode. Vrh tega se je potrdila vest, da pride »Salona« gotovo. Kdo nam sedaj kaj more? Slovenska kolonija z gg. Troha, Finžgar, dr. Eržen dr. Kosi. Sostoslav Peruzzi itd. itd. je rajala z nami, se veselila, nas gostila, nas spremljala. Bili so to visoki, praznični dnevi. Čas odhoda je tu. Salona čaka. Vse se gnete na krov. Pozdravljeni vi »Guslarji«, do svidenja bratje Slovinci in Hrvati. Naprej!

Bakar,

14. julija opoldne.

Krasna noč je za nami. Za nami je stotisočluni Šibenik, oni Šibenik, ki smo ga zaman snubili, ki se je našega obiska, našega koncerta otrese, za nami rana našega telesa, Zadar, za nami vsi ti sivi otoki, vse brezmejno, milijon zvezd odsevajóče morje, Bakar, poslednja bridka postaja Križevga pota. Konstatirali smo tik pred izkrcanjem en slučaj morske bolezni v naših še vedno čilih in veselih vrstah. Treba tudi morju plačati davek. Gdč. F. je plačala za vse nas. Hvala ji! V Bakru strašna vročina, prah do kolena, šmarjetni semenj, visoki greben, ki ga treba prelezi do postaje. Krčmarica Slovenka nas je prepodila kot nadležneže iz svojega »Gradskega vrta«. Zatekli smo se v kavarno »Jadran«, kjer smo popili belo kavo in hajd v gor! Šli smo, kot romarji - berači po ostrem kamenju, silnem prahu, žgoči vročini. Ta pot je bil kot črna senca na našem solnčnem potovanju. Fantje so s silnim naporom pripekljali, prežgani od solca, sivi od prahu, prtljago na postajo. Dali so nam udoben voz in brzovlak nas je jadrno potegnili proti Karlovcu. Plase! Še zadnji pogled na morje!

Ljubljana,

16. julija.

Doma! Ali verujete, da jih je včeraj jutraj na postaji bilo več kot polovica, ki bi šli radi še dalje, dalje? Vse je zdravo veselo, samo resnejši so, izkušenejši, umnejši. Znajo spati celo na eni nogi, ako treba; znajo biti žejni, gladni, prestanejo z lahkoto solnce in dež, vročino in mraz, a peti ne znajo več. Izpeli so se do dobra. Vse svoje pesmi so pustili v Bosni, Hercegovini in na Jadranskem morju. Prav je, naj tam ostanejo; saj to je bilo edino, kar smo mogli dati svojim bratom tam doli.

V Karlovcu nam je postregla širom hrvaškega Primorja znana gostilničarka ga. Matoković, na postaji nas je nekoliko opijaval, obljaval in ozmerjal »Hrvaški Soko«, slišali smo republikansko himno. Radičevske poveličevalne pesmi, a gledali smo raje čez Gorjance proti beli Ljubljani.

Čim bližje Ljubljane, tem veselejši je moj zbor. Ne morem se načuditi tem mladim, krepkim, junaškim ljudem. Ako se bodo držali vse življenje tako trdno in samozavestno, dobil bo naš narod učitelje, na katere bo lahko ponosen. G. dr. Šerko je imel presneto malo posla; dajal je za zabavo infekcije, a njegove vesele, iskreno zabavne besede bile so najboljše bodrilo za nas vse. G. Lasbacher je prišel s prazno torbo domov. Ne, ni res! Bilo je še toliko v nji, da smo mu pri današnjem poslovnem sestanku v zahvalo za njegov presneto odgovoren in težak posel podarili v znak hvalečnosti s srebrom okovano listnico. Tudi dragi naš prijatelj in vedno vesel, skromni tovariš g. Dekleva je prišel na sestanek. Pomagal mi je zvesto vso pot. Fantje so mi izgubili klavirski part skladbe »Dobro jutro« in g. Dekleva nas je v Splitu na sle-

po srečo spremljal na pamet. G. Aršek, vedno ažurni in korekten; se je peljal že včeraj domov in dame - spremljevalke, energične in skrbne, tudi. Vsi vedo, da smo jim za njihovo prijateljsko pomoč iskreno hvaležni. Poslovnih sestanek so posetili tudi zastopniki Slov. Matice in Lj. Zvona, znajo ceniti naše slovensko glasbeno pionirsko delo.

Razšli smo se veselih oči in lahkih src. Vseskozi smo držali visoko čast naših zavodov, čast Slovencev. Zdi se mi, da nisem ošaben, ako trdim, da sem našemu bodočemu učiteljskemu naraščaju z opisano turnejo storil veliko in dobro delo.

Emil Adamič.

Splošne vesti.

— Zastopni ki vlade na kongresu UJU.

Oficijelno zastopa ministrstvo prosvete na kongresu UJU v Ljubljani načelnik za osn. nast. v ministrstvu prosvete g. Jovo Dj. Jovanović, osebno pa zastopa ministra prosvete načelnik min. prosv. dr. Svetolik Stevanović.

— Udeležence kongresa opozarjamo na serijo umetniških razglednic Ljubljane, ki jih je založila Učit. tiskarna v krasnem barvotisku in so v razprodaji.

— Odlikovanje nadzornika Lichtenwallnerja. Dne 27. julija se je vršila na okr. glavarstvu v Mariboru redka slavnost. Nj. Veličanstvo kralj je odlikoval okrajnega nadzornika gospoda Matija Lichtenwallnerja z redom sv. Save V. vrste. Gosp. okrajni glavar Dr. Lajnšic je zbral v predsestveni dvorani svoje uradništvo in zastopnike okoliških šol ter je v daljšem govoru našteval zasluge, ki si jih je slavljenec stekel v teku svojega delovanja na prosvetnem polju in na polju narodne probude ljudstva.

— Nadzornik Lichtenwallner je služboval kot učitelj v Rušah, to je v kraju, ki je po zaslugi tamkajšnjega učiteljskega kluba hudim naskokom mariborske nemškutarije vedno ostal narodno zaveden. V svetovni vojni je zaslovel ta kraj pod imenom »Mali Beograd« in učitelji kot »beograjski Srbi«. Ni čudo tedaj, da je celokupno učiteljstvo romalo v graške ječe. Ne bodem slikal teh grozot in tega trpljenja, ki ga je prestalo ruško učiteljstvo v tistih težkih dneh, ker to se opisati ne da. — Nadzornik Lichtenwallner je bil ves čas učiteljevanja vzor mraveljske marljivosti in delavnosti. Ni ga bilo pokreta na šolskem polju, ki bi ga on ne zapazil. Vse pridobitve na pedagoškem polju je s paznim očesom zasledoval ter je vestno preizkusil v svojem razredu. Ni je bilo važnejše metodične knjige, ki bi je ne našli tudi v njegovi biblioteki. Držal je vedno korak s šolskim napredkom. Zato je tudi umevno, da se mu je brez premisleka po prevratu podelilo nadzorniško mesto za okraj Maribor. Sedaj šele je dobil priliko, da naloži svoj bogati pedagoški zaklad, pridobljen v mnogoletni praksi in v skrajni marljivosti, plodonosno med svoje učiteljstvo. Postal mu je ne le uradni predstojnik temveč tudi dobri učitelj in vestni voditelj. Zato mu tudi učiteljstvo iskreno čestita k visokemu odlikovanju.

Jedna važna izložba. Splitski Jugoslavenski Narod piše: Uprava škole na prokurativama na vas mah ureduje svoje prostorijske. U ovoj školi održat će se još ovih praznika izložba školskih radova za cijelu Dalmaciju. Presjednik učiteljskog udruženja, učit. Aleksander Devčić, dobio je u to ime šest mjeseci dopusta da po Dalmaciji propuše u svrhu propagande i organizacije iste izložbe, ka ošto i u svrhu sakupljanja dijonica za gradnju učiteljskog doma što bi se imao podignuti na jednoj od najljepših novih ulica grada uz trošak krvavih žuljeva istog učiteljstva sumom od čestiri do pet milijona dinara. Dom, osim što će biti ukras gradu, bit će, što je najvažnije, svojom nutarnjom uredboj takav, da će zadovoljavati svim higijenskim i pedagoško-didaktičnim propisima. Istina je, da su česte izložbe umorile estetički osjećaj i ispraznile kese, ali poznata ljubav sličana za sve što je dobro ne će se ogriješiti o svoj poznati kuriozitet i poletit će mahom da se uživajo ljepota, izvedenih napokon od njihove sitne dječice. Dan otvora bit će svojevremeno od predsjedništva društva plakatiran.

— K dopisu iz Toplic pri Zagorju ob Savi. V zadnji številki »Učit. Tov.« se v obrambo tovarišev F. Kozjaka in M. Pelka na razna očitavanja v »Orjuna« na dokaj neumestni način omenja moja malenkost, kar bi pri stanovskih tovariših lahko vzbudilo sumnje, da sem morada z napadom v Orjuni v kaki zvezi. Stanovska čast mi narekuje, da odvratim v tem oziru v naprej vsak najmanjši dvom o mojem poštenju, ker nepod-

pisan nisem in ne bom nikoli nastopal proti nikomur v časopisih. Tudi ni resnica, da sem prejel kako odlikovanje od Rdečega križa, pač pa sem bil odlikovan z vojnim križcem za civilne zasluge za mnogostransko dobrotvorno delovanje v najrazličnejših funkcijah med težko preizkušanim prebivalstvom našega industrijskega kraja in okolice. Odlikovanja tačas iz znanih vzrokov seveda nisem mogel odkloniti; da pa nisem delal za zaslužne križce, vedo po Zagorski dolini in okolici vsi oni sodelavci-minerji, ki so z mano vred lajšali med vojno s človekoljubnim in zaupnim narodnim delom nad domačini in okoličani prehod iz avstro-madžarskega jarma v svobodno Jugoslavijo. — Levstik Janko, nadučitelj in tč. predsednik okr. učit. društva za litijski okraj v Zagorju ob Savi.

— Oni tovariši, katerih otroci študirajo v Mariboru, se lahko obrnejo radi stanovanj na tov. Davorina Vodenika, Maribor, Gosposka 46/II., ki posreduje v imenu »Učit. doma« v Mariboru. Pisemu je priložil znamko za odgovor.

— Maturantje l. 1903 iz Kopra: Zglasite se podpisaneu radi proslave 20-letnice o priliki velesojma v Ljubljani v dne 8. in 9. septembra. Živi in zdravi smo še vsi razen pokoj. Perčiča, ki nam ga je ugrabila vojna furija v Karpatih. Kje ste? Zglasite se in ganite se — saj je mera doživljajev tu in preko meje v Jul. Krajini polna in potrebna izpraznjenja v prijateljskim krožku. Zdravstvujte!

Naše narodno prosvetno delo.

Anketa o našem narodnem prosvetnem delu.

MARIJA GODEC:

NARODNO - PROSVETNO DELO IN UČITELJICE — TER »DRUŠTVO UČITELJIC«.

Ni pa potreba, da bi jih moški vzgajali, to lahko same oskrbimo v — »Društvu učiteljic«.

Nekateri tovariši smatrajo n. pr. »Društvo učiteljic v Mariboru« kot neko bojno društvo. Imenoval ga je tako tovariš celo nam v obraz. Morda za to, ker je nastalo v dobi boja za enakopravnost poročenih učiteljic? Motijo se cenjeni tovariši. Inicijativa za ustanovitev društva ni prišla od te strani in ne iz tega vzroka, ampak je došla iz Beograda. Povod na je bil: utrjevanje narodnega edinstva med ženstvom, krepitev zavesti ženskega učiteljstva, vzbujanje zanimanja za ženska kulturna vprašanja, vzgoja in nadaljna izobrazba učiteljic, zanimanje za ženski učiteljski naraščaj in šele kot zadnje skrb za dosego vseh pravic, ki gredo učiteljicam.

»Društvo učiteljic« ni v prvi vrsti stanovsko društvo, ampak žensko društvo, katerega člani so le učiteljice ker kot tako žensko društvo ložje deluje, z bogate stonje izobrazbe svojih članic in ker širi svoj vpliv ne samo na žensktvo enega kraja, ampak cele oblasti. Kakor sem že omenila zgoraj, obstoje po mestih in večjih krajih ženska društva, a pri teh se učiteljica izgubi v množici in tudi nima zadostnega vpliva in delokroga. Saj poznamo človeško slabost; oseba se ne ceni po notranjih vrednostih, ampak po zunanostih: tako igrajo prvo vlogo v ženskih društvih — soproje vodilnih mož, soproje veljakov, bogatašev itd. brez ozira na zmoglost, razsodnost in veselje do stvari. Učiteljica tam ni enakopravna z drugimi: vodstvo, vpliv in čast imajo soproje prvakov — učiteljice prisodijo delo, ki ga drug ne vrši.

V »Društvu učiteljic« na je vsaka tovarišica enakopravna, vsaka se lahko udeležuje po svojih zmoglostih in razpoloženju. Članice pridejo od vseh strani, iz bližnjih in daljnjih krajev. Dobro misel, ki se je porodila na zborovanju, ponese vsaka v svoj kraj službovanja in to v najzadnje gorsko vasico ter io tamkal lahko udeležuje.

Učiteljice se v društvu, kjer so same med seboj ložje privadilo javnega nastopa in govora: kar je pač potrebno, ako hočejo potem nastopati doma v drugih društvih. Saj se nam vedno predbaciva, da ne znamo nastopati in govoriti.

Navedla sem prei razna vprašanja, o katerih bi bilo potreba poučevati naše ženstvo. Vsako tako vprašanje je že program za celo vrsto predavanj. Učiteljice pa se bodo morale za to nalogo šele same pripraviti. Potom raznih predavanj in kurzov pouči »Društvo učiteljic« svoje članice poučiti na različnem polju ženskega delokroga.

(Dalje stran 9).

Prirediti se mislijo predavanja iz higijene, vzgojeslovja in gospodinjstva ter k temu pritegniti prvovrstne moči. Ako bodo pripuščale zmotne razmere in druge okoliščine, bi se enkrat otvoril gospodinski tečaj za učiteljice osnovnih in meščanskih šol ter učiteljice ženskih ročnih del.

Tako bomo šle naprej po začrtani poti, ne ozirajoč se na polena, ki nam lete pod noge.

Ponosni smo lahko na enotnost in moč našega Udruženja, ki mu sličnega ni v državi in me učiteljice bi bile zadnje, ki bi hotele z netovariškim ravnanjem organizaciji kaj škodovati. Tudi se ne bo z naše strani nikdar odobraval, ako bi ga kdo zanemarjal v priporoču kakšnega drugega društva.

Ponovim jim še enkrat, ne boite se, če združene delujemo; naš smoter je delovati za narodov blagor, da podpiramo z našim društvom čimbolj cilje UJU.

Književnost in umetnost.

Fran Zupan:

UMETNISKE RAZSTAVE.

Letošnje leto je eno najplodnostnejših v umetniškem oziru. Vrši se razstava za razstavo, imeli smo Dolinar-Bucikovo kolektivno razstavo, Jama-Zajčev, dvojce razstav v Mariboru. A se daj je poln umetniški paviljon skulptur Meštroviča. Klub »Mladih« ima lepo originalno izložbo v Akademskem domu za Unionom. In zopet je na vidiku kolektivna izložba vseh slovenskih umetnikov, takoj ko se ta zatvori.

Opozoril bi tu le na Meštrovičovo razstavo, ki jo je priredil odbor »Naš rodne galerije« in se ni bal ogromnih stroškov, da pokaže narodu kaj zmore njen sin — svetovni mož in objednem dvigne z njo duševni nivo širokih plasti naroda. Vsi umotvorci so že znani v svetu iz razstav v Londonu, Rimu, Parizu, Berlinu, Dunaju, Antverpi itd. Razstavo prenese Meštrovič takoj po zaključitvi v Ameriko — New York — znamenito delo »Križani« predstavlja trpljenje našega naroda med svetovno vojno. »Spomini« iz dobe Kosovskega hrama, je nam podaril mojster pred leti, ko se je osnovala naša galerija umetnosti. In druga dela, kdo bi jih mogel natančneje oceniti.

V Akademskem domu za Unionom sta razstavila na četrti klubovi razstavi »Mladih« člana brata Kralj. Sta tipična predstavljata naše mlade umetnosti, umetniško priznana. Vsa dela slikarska in kiparska se odlikujejo po svojem odločnem izrazu. Interesantno je zasnovan in poslikan strop dvorane od Kralja — starejšega.

Važna je tudi zbirka umetnin »Naš rodne galerije« v Kresiji, ki raste od dne do dne in jasno predstavlja naš umetniški razvoj takozvane impresionistične dobe. Končno še umetnine v muzeju v pritlični dvorani, ki se morajo v doglednem času združiti z našo »galerijo«.

Nove knjige in druge publikacije

— kpl Josip Kostanjevec: Zbrani spisi. 1. zvezek. Samozaložba: Josip Kostanjevec, Maribor, Ob železnici 6, II. nadstropje. Cena posameznim zvezkom 6 Din.

— kpl Jesenske književne novosti Tiskovne zadruge. Za jesenski termin izda Tiskovna zadruga 7 knjig in sicer: Veber, Znanost in vera (Pota in cilji), Čermelj, Materija in energija (Pota in cilji), Hurbana-Vajanski, Leteče sence. Prevod iz slovaščine (Prevodna knjižnica). — Zbrani spisi Podlimbarskega, zv. I. (Slovenski pisatelji). Novačan, Samosilnik. Zbuka novel. Linhart, Zupanova Mica in Veseli dan ali Matiček se ženi (Oder). Veliki Sienkiewicz ilustriran roman Z ognjem in mečem, ki je izhajal v snopiščih je dotiskan in bo v jeseni prišel v knjigarne kot enotna knjiga. Za božično književno serijo, ki bo prav bogata, so tudi že vse knjige v tisku.

Ocene.

Veber Fr.: Znanost in vera. Vedeslovna študija. Pota in cilji, zv. 15.—16. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani 1923. Str. 254. Mehko vezana knjiga velja 65.— Din po pošti 1.50 Din več. Za kongres jugoslov. učiteljstva, ki bo te dni zborovalo v Ljubljani, je izdala Tiskovna zadruga za vsakega izobraženca zanimiv spis: Znanost in vera. V njem podaja avtor psihološko analogijo znanstvenega in verskega mišljenja in gradi na tej analizi glavne zakonite razlike med znanstvom in verstvom. Zato ima spis tri dele: v prvem

razpravlja o znanstvenem, v drugem o verskem mišljenju, v tretjem pa o razmerju med znanostjo in vero. Pri tem se pisatelj dotakne tudi vprašanja, kako mesto zavzema napram znanosti, religiji in konfesiji umetnost, ki mu leži nekako na sredi med znanostjo in religijo. Knjigo prav toplo priporočamo vsem izobražencem, za katere se zgoraj navedena vprašanja, zelo interesantna.

— k Plesničar-Grum: Zemljepis Jugoslavije I. del. — Slovenija — gradivo za 4. šol. leto izide pričetkom šol. leta v Učit. tiskarni, nakar cenj. učiteljstvo že danes opozarjamo. Knjiga je odobrena od poverjenišтва prosvete v Ljubljani in bo najmodernejša izdaja te vrste. Opremljena bo poleg bogate vsebine še s potrebnimi ščikami in slikami ter bo nudila učiteljstvu in učencem mnogo olajšave pri obravnavi zemljepisne snovi naše ožje domovine. Ker ustreza ta knjiga vsem modernim zahtevam metodike tega pouka, jo cenj. učiteljstvu kar najtopleje priporočamo.

— k Josip Kostanjevec: Zbrani spisi. 1. zvezek. V samozaložbi je v tiskarni »Panonia« v Gornji Radgoni izšel te dni prvi zvezek Kostanjevečevih zbranih spisov. — Zvezek obsega 80 strani in pri naša tri pisateljeve prvece, povesti »Na Silvestrov večer«, »Kmetiška ljubezen« in »Škof«. Vsa izdaja je preračunjena na okroglo 40 zvezkov, ki bodo izhajali v mesečnih presledkih po eden ali dva zvezka v 2000 izvodih. Spisi so urejeni kronološko torej tako kakor so nastali. Pisatelj omenja v uvodu »Na pot« — križev pot svojega življenja s katerim je bil čisto zvezan začetek in konec poedinih spisov. Ob koncu namerava izdati poseben dodatek celotni zbirki, pod naslovom »Moje življenje«.

— Toplo priporočamo!

— Izišla je nova učbena knjiga: »История Срба, Хрвата и Словенаца«. Učbenik za učence narodnih škola. Odoben odlukom gosp. Ministra Prosvete O. H. Br. 45.659. Izradio: Jov. P. Jovanović, referent Ministarstva prosvete. Knjiga štampana je hiriličom na srpsko-hrvatskom jeziku u Učiteljskoj tiskari u Ljubljani. Cena broširane knjige jest 14 Din, tvrdo vezane knjige 16 Din. Naručbe prima: Učiteljska tiskara, Ljubljana, Franciškanska ulica 6. — Trgovci (knjižare) imaju 25 % popusta.

— Sadržaj: I. Slovenski narodi. — II. Život Slovena u staroj zajedničkoj postojbini. — III. Naseljavanje južnih Slovena za oslobođenje i ujedinjenje. — IV. Osnivanje prvih država Srba i Hrvata. — V. Primićanje hrišćanstva. — VI. Hrvatska, Srbija i Bosna kao samostalne države. VII. Državno uređenje i narodni život u novim postojbinama Srba, Hrvata i Slovena. — VIII. Opadanje srpske države. — IX. Propast srpskih država. — X. Sloveni, Hrvati i Srbi pod tuđinskom upravom. — XI. Ratovala između Turaka, Mađarske i Austrije. — XII. Borbe Srba u Srbiji za oslobođenje od Turaka. — XIII. Oslobođenje Srba, Hrvata i Slovena od nemacke države. — XIV. Drugi srpski ustanak pod Milošem Obradovićem. — XV. Crna Gora i Bosna pod Turcima. — XVI. Blagodari u Srbiji i Crni Gori.

Naša gospodarska organizacija.

SOCIALNA USTANOVA UČITELJSTVA SLOVENIJE.

(Poročal t. F. Skuli na pokrajinski skupščini UJU v Ptuj, dne 8. julija 1923.)

Vsak stan bo le takrat vršil svojo nalogo vzorno, kadar bo imel tako socialno stališče, da bo lahko posvetil vso svojo strokovno znanost in delo svojemu poklicu.

Dr. Krek.

2

Omeniti pa moram kratek finančni efekt. Po mojem mnenju bi štela ustanova do kakih 4500 članov. Vzemimo, da bi plačevali mesečno po 10 Din, kar bi znašalo mesečno 45.000 Din, ali letno 540.000 Din. Bila bi dokaj čedna vsota, s katero bi se dalo mnogo, mnogo storiti. Če bi dajali vsako leto polovico v nekaj nedotakljiv fond, bi narasel ta pri 4% obrestih v 15. letih na skoraj 6 milijonov Din. S primerno paznim in vestnim gospodarstvom pa bi se ta svota lahko potrojila ali celo početrila, kar bi dalo sigurno nad 20 milijonov Din. Kaj bi se vse lahko s tem ukrenilo, se da misliti — in vendar ne bi se usahnili nadaljni viri, ki bi dnevno v nedogledni dobi po novih članih večal ta fond. Druga polovica bi se lahko sproti rabila za eventualne potrebe. S polovičnim mesečnim prispevkom bi lahko plačali pet smrtnih slučajev po 4500 Din. Ker pa je umrljivost članov najnižja 0.3%, najvišja 1.2% — povprečno toraj 0.75% — bi znašala umrljivost pri 4500 članih povprečno 35 letnih slučajev. Vse morebitne eventualnosti si lahko vsak sam izračuna iz teh podatkov. — Nisem mne-

nja, da bi se ne smel fond pred 15. leti načeti, oziroma obresti porabljati, nasprotno, po potrebi z dovoljenjem obnega zbora bi se smele jemati obresti fonda, ker sila in potreba je prvo. Vendar sem uverjen, da bi si zgradili v fondu mogočno zaslonbo za vse čase obstoja učiteljskega stanu.

Vem — čutim že, da bo ta in oni vzdihnil: Sai tega ne moremo, orebloženi smo že, davek, davek! daj in še daj! Kako dolgo pa? — Tovarišstvo, le mirno in preudarno! Ali ne izgine iz Vaših listnic — kaj mesečno, rekel bi skoraj dnevno po 10 Din in še nekaj par tako dostikrat brez haska, brez prave potrebe in ni vam žal, čez pol ure ne mislite na to. Ali naj Vas ta znesek plaši? Mislite na skupnost, mislite na vse one dobrine, ki jih ima namen prinesiti socialna ustanova, in če imate čut za socialno rešitev perečih stanovskih vprašanj, ne boste mislili na oni davčni znesek, katerega ne boste nikoli v rokah imeli, kakor nimate invalidnega davka. In za slednjega — kdo izmed učiteljstva godrnja pri odtegljaju socialnega davka za trpeče izven kroga našega stanu? Prvoščimo jim to socialno pomoč! Če si pa v danih razmerah sami sebi v svojo lastno korist naložimo socialni davek, ali naj nas to bolj teži od onega, ali naj prevzemo svetopisemski izrek: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!« »Ljubi svojega bližnjega bolj, kakor samega sebe!« — Z izvedbo Suusa bo ustrezno vsemu učiteljstvu. Starejšim se bo na stara leta odvzelo mnogo skrbi in težav z dejansko pomočjo, mlajši, čili, zdravi pa bodo zrl z veseljem v ono dobo, ko bo celotni stan imel v »Suusu« mogočno podlago za vse socialne ugodnosti v težavah in nadlogah. Učiteljski stan bo imel v svojih rokah bogat zaklad, iz katerega bo črpal lek svojim bolečinam.

Povdarjati na moram h koncu zlasti eno, ki se ne sme prezreti — to je »ugodnost časa« v katerem se snuje »Suus«. Važna je danes nizka in ko se zviša, o tem ne dvomim, kakšen zaklad bomo zbrali za ono dobo, ki gotovo pride, bo bode denar polnoveljav. Položimo temelj socialnemu vprašanju sedaj, ko je čas setve, da bo njiva bogato obrodila ob času žetve.

K skleni se par besedi. Kratek razvoj mojhi misli o Socialni ustanovi učiteljstva Slovenije niso namenjene samo delegatom UJU, temveč celokupnemu učitelstvu Slovenije, ker hočem da bi postala socialna ustanova kot dobrina last celokupnega učiteljstva. Zato prav iskreno želim, da bi našla moja skromna izvajanja odmev tudi v organizaciji meščanskega učiteljstva, in pri naših nečlanih. Uresničenje omenjene ustanove smatram posilmal za prvo in najpotrebnejšo rešitev socialnega vprašanja celokupnega učiteljstva. Idejo mi je narekovala nesebična želja pomagati tovarištvu v tugi in bedi. Želim, da bi bilo pri udeleževanju zamišljene ustanove vsako strankarsko ali sebično stališče izključeno tako, kakor ob odprtem grobu drugega tovariša ali tovarišice. Poprimite se ideje, ki postane v najbližnji bodočnosti lahko najlepša, največja altruistično socialna dobrina učiteljstva, nebotičen spomenik inteligenci vašega socialnega pojmovanja.

Objave.

VSE TOVARIŠE IN TOVARIŠICE POZIVAMO DA NAROČAJO IN KUPUJEJO SAMO PRI FIRMAH, KI OGLAŠAJO V NAŠEM LISTU!

III. ljubljanski velesejem.

V dnevih od 1.—10. septembra letos se bo vršil III. Ljubljanski velesejem. Vse kaže, da bo ta prireditel najslajnejša manifestacija našega gospodarskega dela na polju industrije, obrti in trgovine. Posetnik bo tu videl ves naš razvoj, ker bodo razstavljeni izdelki od enostavnih do najbolj kompliciranih v tehle strokah:

Strojna industrija. Izdelki iz železa in jekla, puškarstvo municija. Ostali kovinski izdelki. Poljedelski stroji, poljedelsko orodje. Avtomobili, dvokolesa, pnevmatika, vozovi. Elektrotehnika in razsvetjava. Kozmetika, farmacevtski in kirurški izdelki. Papirna industrija, grafika, kartonažna in pisarniške potrebščine. Polištvo in stanovanjska oprema. Ostala lesna industrija. Usnje in konfekcija usnja. Tekstilna industrija, tekstilna konfekcija, kožuhovina, perilo, cerkveni paramenti. Klobuki, slamniki, košarstvo, vezene čipke. Lončena roba, majolika, fajence, steklo. Galanterija, bijouterija, draguljarstvo, fina mehanika, optika, gravirji, basarji. Kemična industrija. Industrija živil. Poljedelstvo, Stavarbarstva. Godala. Razno orodje.

Strojna industrija bo na sejmišču obratovala. Enako lastna velika električna centrala nešteto motorjev in drugih izumov najmoderneje tehnike. Obisk ljubljanskega velesejma je najboljše vzgojno sredstvo, ker tu mladina vidi nazorno, kar se teoretično uči v šoli. Šole plačajo za skupni obisk znižano vstopnino 10 Din za osebo. V sed visokih rezijskih stroškov še večji dopust ni mogoč.

— 50% popust na šolnini za pripadnike učiteljskega stanu na zasebnem učilišču Legat, Maribor. Kakor nam poroča zasebno učilišče Legat v Mariboru, (največja strokovna šola za strojepejsje in stenografijo Jugoslavije) uživajo pripadniki učiteljskega stanu pri obisku tečajev 50% popust pri šolnini. Natančneje v insertnem delu.

Nagrobne fotografije na porcelanu

— Nagrobne fotografije na porcelanu izvajda »Kultura«, zavod za umjetnost, Osijek I. Zastupnici primaju se uz visoku plaću u svim očinama. Gospoda učitelji i učiteljice imaju prednost.

— Vsem g. tovarišem priporočamo solidno domaće narodno podjetje Drago Schwab v Ljubljani. Natančneje glej v današnjem oglasu.

OPOZARJAMO NA SLEDEČE INSE-RATE V NAŠEM LISTU:

(Druge naše inserate smo navedli v pozdravni kongresni št. Učit. Tov.)

— SREČKO VRŠIČ — Ljubljana, Selenburgova 3. — Modna trgovina.

— BRACKO O. — Ljubljana, Dunajska 12. — Trgovina rokavic, nogavic, parfumov, mila itd.

— SITAR & SVETEK — Ljubljana Sv. Petra c. 13. — Graver.

— V. FROM — Pesnica. — Fromov črtni stroj.

— M. RABIČ — Javornik. — Tvor-nica žičnih modrocev.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Odgovorni urednik: Franc Štrunkelj. Last in zaš. UJU — poverjen. Ljubljana.

Varujte otroke!

Če so razdrapani že Vaši živeci, obranite pred tem vsaj deco! Otroci naj pijejo le »ŽIKO«!

MERAKL

boje, barve, lak, kit,

email, čopiči

najboljše kakovosti nudi

Medić, Rakovc, Zankl,
d. z.
o. z.

Maribor, Ljubljana, Novisad,
podružnica. centrala. podružnica.